

Bases per a l'acció socioeducativa amb la infància

Paola Fryd (coordinadora)
Alicia Abal
Beatriz Sandra Leopold Costáble
Encarna Medel García
Fernando Miranda
Segundo Moyano Mangas

PID_00146311

Material docent de la UOC

Universitat Oberta
de Catalunya

www.uoc.edu

Paola Fryd

Va néixer a Montevideo, el 1973. Educadora social. Coordinadora de projectes socioeducatius amb adolescents de l'Associació Cristiana de Joves (ACJ – Montevideo). Professora de la carrera d'Educador Social, CENFORES (1997-2006). Va obtenir, com a coresponsable, el Primer Premi Internacional en Educació Social Joaquim Grau i Fuster (2009).
Correu electrònic:
pfryd@montevideo.com.uy

Alicia Abal

Va néixer a Montevideo, l'Uruguai. És llicenciada en Psicologia per la Universitat de la República (UDELAR). Cursa estudis de mestria en Antropologia a la Facultat d'Humanitats i Ciències de l'Educació (UDELAR). Dirigeix el programa d'Estudis i Suport Acadèmic del Centre de Formació i Estudis de l'Institut del Nen i Adolescent de l'Uruguai.
És autora i coautora de diverses publicacions relacionades amb l'àmbit de l'Educació Social.
Correu electrònic:
rasal@adinet.com.uy

Beatriz Sandra Leopold Costáble

Magíster en Treball Social. Treballadora social. Cursa el doctorat en Ciències Socials amb menció en Treball Social (Facultat de Ciències Socials – Universitat de la República – Uruguai). Docent i investigadora del Departament de Treball Social (Facultat de Ciències Socials – Universitat de la República). Directora del Departament de Treball Social de l'Institut del Nen i Adolescent de l'Uruguai.
Correu electrònic:
seopold@adinet.com.uy

Encarna Medel García

Educadora social i consultora educativa. Ha treballat en centres residencials d'acció educativa. Experiència en la formació, l'assessorament i la supervisió d'equips de professionals de diversos àmbits del camp social i educatiu. Membre de l'equip d'Atenció Primària de Serveis Socials de l'Ajuntament de Rubí. A la UOC és consultora de l'assignatura de Pedagogia social. Membre del Grup de Recerca d'Educació Social (GRES) i del Grup de Recerca de Psicoanàlisi i Pedagogia de la Secció Clínica de Barcelona. Ha participat en diverses publicacions especialitzades.

Fernando Miranda

Va néixer a Montevideo, el 1968. Doctor en Educació Artística (Universitat de Barcelona). Llicenciat en Ciències de l'Educació (Universitat de la República – Uruguai). Professor titular i investigador de l'Institut Escola Nacional de Belles Arts de la Universitat de la República (Uruguai). Membre titular del Consell Directiu de l'Institut Escola Nacional de Belles Arts i la Comissió Sectorial d'Investigació Científica (CSIC) de la Universitat de la República.
Correu electrònic:
fmiranda@adinet.com.uy

Segundo Moyano Mangas

Doctor en Pedagogia i educador social. Professor propi de la Universitat Oberta de Catalunya i professor associat de la Universitat de Barcelona. Ha desenvolupat la seva activitat professional com a educador social en centres de protecció a la infància i l'adolescència. Supervisor i formador d'equips socioeducatius en diferents camps de l'educació social. Assessor internacional per a la creació dels estudis d'Educació Social a la República Argentina.

Primera edició: setembre 2010

© Alicia Abal, Paola Fryd, Sandra Leopold, Encarna Medel, Fernando Miranda, Segundo Moyano

Tots els drets reservats

© d'aquesta edició, FUOC, 2010

Av. Tibidabo, 39-43, 08035 Barcelona

Disseny: Manel Andreu

Realització editorial: Eureka Media, SL

Dipòsit legal: B-20.554-2010

ISBN: 978-84-693-2486-8

Cap part d'aquesta publicació, incloent-hi el disseny general i la coberta, no pot ser copiada, reproduïda, emmagatzemada o transmesa de cap manera ni per cap mitjà, tant si és elèctric com químic, mecànic, òptic, de gravació, de fotocòpia o per altres mètodes, sense l'autorització prèvia per escrit dels titulars del copyright.

Introducció

En aquesta assignatura, *Bases per a l'acció socioeducativa amb la infància*, ens interessa centrar-nos i aprofundir en l'acció educativa amb nens i adolescents que, per diferents motius, es troben en situació de dificultat social.

Els autors, des de mirades diverses (treball social, psicologia, pedagogia, educació social) ens conviden a comprendre la complexitat dels processos educatius en aquest camp.

En aquests mòduls ens proposem brindar elements per comprendre que en el camp de la infància en dificultat social no tot és un problema educatiu. Volem aclarir el que sí que correspon als educadors socials, fer-se'n càrrec, fer un lloc a l'acció educativa allà on no apareix clara la possibilitat que una cosa nova succeeixi als nens i adolescents.

Bases per a l'acció socioeducativa amb la infància brinda elements conceptuals per pensar entorn de temes rellevants i que travessen la pràctica professional de l'educador social.

Objectius

En els materials didàctics d'aquesta assignatura trobareu les eines bàsiques per a assolir els objectius següents:

- 1.** Conèixer les aportacions sociològiques, pedagògiques, psicològiques i culturals respecte del treball amb les infanteses en dificultat social.
- 2.** Promoure el coneixement del concepte d'infància i de protecció de la infància.
- 3.** Analitzar críticament els aspectes, els elements i les configuracions que representa el treball social i educatiu amb infanteses en dificultat social.
- 4.** Reflexionar sobre els conceptes que es desprenen de les nocions de desemparament, desigualtat social i protecció social.
- 5.** Repensar la noció de cultura respecte del treball educatiu amb infanteses en el camp de l'educació social.
- 6.** Establir i promoure la reflexió entorn de la figura de l'educador social en el camp de l'atenció a les infanteses en dificultat social i la seva educació.
- 7.** Conèixer i analitzar críticament els circuits de protecció de la infància actualment.
- 8.** Conèixer i analitzar críticament les institucions de protecció de les infanteses.

Continguts

Mòdul didàctic 1

Aportacions des de l'àmbit social per a l'acció socioeducativa

Beatriz Sandra Leopold Costáble

1. Riscos i proteccions en la societat actual: entre la llibertat biogràfica i la desprotecció social
2. La infància com a construcció sociohistòrica en debat: de les seves bases modernes als nostres dies

Mòdul didàctic 2

Créixer i madurar en condicions de dificultat social

Alicia Abal

1. Créixer en temps alterats
2. Sobre el desemparament i els processos de (des)subjectivació

Mòdul didàctic 3

Processos de socialització

Fernando Miranda

1. Cultura
2. Educació

Mòdul didàctic 4

El treball educatiu: el lloc de l'educació social

Paola Fryd

1. Educació social. Plataforma per a pensar-hi l'acció educativa
2. Acció educativa social amb infants i adolescents
3. Pràctica professional

Mòdul didàctic 5

Els sistemes de protecció a les infàncies

Encarna Medel García

1. Protecció a les infàncies des d'una mirada històrica
2. La protecció a les infàncies avui
3. Els marcs legals
4. Els processos d'actuació
5. El treball amb famílies
6. La funció educativa
7. El treball en xarxa

Mòdul didàctic 6

Institucions de protecció a les infàncies

Segundo Moyano Mangas

1. La institució educativa en la protecció a les infàncies
2. Institucions actuals de protecció a les infàncies

Bibliografía

Bibliografía general

Aries, P. (1987). *El niño y la vida familiar en el Antiguo Régimen*. Madrid: Taurus.

Bernfeld, S. (2005). *La ética del chocolate. Aplicaciones del psicoanálisis en Educación Social*. Barcelona: Gedisa.

Carli, S. (comp.). (1999). *De la familia a la escuela. Infancia, socialización y subjetividad*. Buenos Aires: Santillana.

De Lajonquiere, L. (2000). *Infancia e ilusión (Psico)pedagógica*. Buenos Aires: Nueva Visión.

Castillo, M. del (1999). *Tanguy. Historia de un niño de hoy*. Vitoria-Gasteiz: Ikusager.

Donzelot, J. (1979). *La policía de las familias*. València: Pre-Textos.

Duschatzky, S. (comp.). *Tutelados y asistidos. Programas sociales, políticas públicas y subjetividad*. Buenos Aires: Paidós.

Equipo Norai (2007). *La inquietud al servicio de la educación. La Residencia Infantil Norai y sus apuestas pedagógicas*. Barcelona: Gedisa (Colección Pedagogía Social.TXT).

Frigerio, G. (2008). *La división de las infancias*. Buenos Aires: Del Estante Editorial.

García Canclini, N. (2004). *Diferentes, Desiguales y Desconectados*. Barcelona: Gedisa.

García Molina, J. (2003). *Dar (la) palabra. Deseo, don y ética en educación social*. Barcelona: Gedisa.

Karsz, S. (comp.). *La exclusión: bordeando sus fronteras*. Barcelona: Gedisa.

Meirieu, Ph. (1998). *Frankenstein educador*. Barcelona: Laertes.

Núñez, V. (1999). *Pedagogía Social. Cartas para navegar en el nuevo milenio*. Buenos Aires: Santillana.

Platt, A. (1982). *Los "salvadores del niño" o la invención de la delincuencia*. Mèxic: Siglo XXI.

Ruiz, C. (2004). *Protección a la infancia en España. Reforma social y Educación*. València: Universitat de València.

Tizio, H. (2003) (Coord.). *Reinventar el vínculo educativo: aportaciones de la Pedagogía Social y el Psicoanálisis*. Barcelona: Gedisa.

Winnicott, D. W. (1986). *El niño y su mundo externo*. Buenos Aires: Paidós.

Winnicott, D. W. (1990). *Deprivación y delincuencia*. Buenos Aires: Paidós.

Referències filmogràfiques

Adiós, muchachos (1987). Louis Malle (dir.). França.

Alemania, año cero (1947). Roberto Rossellini (dir.). Itàlia.

Balzac y la pequeña costurera china (2002). Dai Sijie (dir.). Xina/França.

Barrio (1998). Fernando León de Aranoa (dir.). Espanya.

Billy Elliot (2000). Stephen Daldry (dir.). Gran Bretanya.

Camino a casa (1999). Zhang Yimou (dir.). Xina.

Cometas en el cielo (2007). Marc Forster (dir.). EUA.

Cuatro minutos (2006). Chris Kraus (dir.). Alemanya.

Descubriendo a Forrester (2000). Gus van Sant (dir.). EUA.

El Bola (2000). Acheró Mañas (dir.). Espanya.

El club de los poetas muertos (1989). Peter Weir (dir.). EUA.

Elephant (2003). Gus van Sant (dir.). EUA.

El espinazo del diablo (2001). Guillermo del Toro (dir.). Espanya.

El espíritu de la colmena (1973). Víctor Erice (dir.). Espanya.

El indomable Will Hunting (1997). Gus van Sant (dir.). EUA.

El pequeño salvaje (1969). François Truffaut (dir.). França.

El sur (1983). Víctor Erice (dir.). Espanya.

El verano de Kikujiro (2000). Takeshi Kitano (dir.). Japó.

Estación Central de Brasil (1997). Walter Salles (dir.). Brasil.

Esta tierra es mía (1943). Jean Renoir (dir.). EUA.

Europa, Europa (1990). Agnieszka Holland (dir.). França/Alemanya.

Fahrenheit 451 (1966). François Truffaut (dir.). Gran Bretanya.

Hoy empieza todo (1999). Bertrand Tavernier (dir.). França.

Kirikou y la bruja (1998). Michel Ocelot (dir.). França/Bèlgica/Luxemburg.

Korczak (1990). Andrej Wajda (dir.). Polònia.

La clase (2008). Laurent Cantet (dir.). França.

- La familia* (1987). Ettore Scola (dir.). Itàlia.
- La lengua de las mariposas* (1999). José Luis Cuerda (dir.). Espanya.
- La piel dura* (1976). François Truffaut (dir.). França.
- La pizarra* (2000). Samira Makhmalbaf (dir.). Iran.
- Las cenizas de Ángela* (1999). Alan Parker (dir.). EUA.
- Las hermanas de la Magdalena* (2002). Peter Mullan (dir.). RU/Irlanda.
- La vendedora de rosas* (1998). Víctor Gaviria (dir.). Colòmbia.
- Los ángeles perdidos* (1948). Fred Zinnemann (dir.). EUA.
- Los chicos del coro* (2004). Christophe Barratier (dir.). França/Suïssa.
- Los cuatrocientos golpes* (1959). François Truffaut (dir.). França.
- Los olvidados* (1950). Luis Buñuel (dir.). Mèxic.
- Matar a un ruiseñor* (1962). Robert Mulligan (dir.). EUA.
- Mentes peligrosas* (1995). John N. Smith (dir.). EUA.
- Niños robados* (1993). Gianni Amelio (dir.). Itàlia.
- Ni uno menos* (1999). Zhang Yimou (dir.). Xina.
- Padre, padrone* (1977). Paolo i Vittorio Taviani (dir.). Itàlia.
- Pequeño Cherokee* (1997). Richard Friedenberg (dir.). Canadà.
- Pixote* (1980). Héctor Babenco (dir.). Brasil.
- Planta 4ª* (2003). Antonio Mercero (dir.). Espanya.
- Rebelión en las aulas* (1967). James Clavell (dir.). Gran Bretanya.
- Ser y tener* (2002). Nicholas Philibert (dir.). França.
- Sweet sixteen* (2002). Ken Loach (dir.). Gran Bretanya.